

RUS roll och verksamhet

*Fastställt av RUS styrgrupp 2024-02-01 och förankrad med kontaktlänsråd för miljömålen
länsrådsutskott för miljö och energi. Ersätter motsvarande dokument från 2017-01-19.*

**RUS – REGIONAL UTVECKLING &
SAMVERKAN I MILJÖMÅLSSYSTEMET**

Länstyrelserna

Beskrivning av RUS roll och verksamhet

Sammanfattning

RUS står för Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet och svarar för gemensamma uppgifter i det regionala miljömålsarbetet, till nytta för länsstyrelsernas och Skogsstyrelsens miljömålsuppdrag, andra verksamheter inom länsstyrelserna, länsrådsutskottet för miljö och energi och i dialog och samverkan med Naturvårdsverket, andra nationella myndigheter och Sveriges kommuner och regioner. RUS är kontaktyta mellan nationell, regional och kommunal nivå i miljömålsarbetet.

RUS verksamhet avser både miljömålsuppföljning och stöd i åtgärdsarbetet. Både löpande verksamhet och utvecklingsinsatser. I fokus är länsstyrelsernas miljömålsuppdrag enligt länsstyrelseinstruktionens § 6. Att bidra till arbetet i Miljömålsrådet, Agenda 2030 och tvärsektoriell samverkan är också viktigt i RUS verksamhet.

RUS verksamhet förankras i länsrådsutskott för miljö och energi genom kontaktlänsråd miljömål. I styrgruppen ingår berörda länsstyrelseverksamheter, Naturvårdsverket (adj.), Hav, Skogsstyrelsen och SKR (adj.). I arbetsgruppen ingår anställda vid olika länsstyrelser och Skogsstyrelsen. RUS har många målgrupper, men länsstyrelsernas miljömålssamordnare och deras chefer är särskilt viktiga. RUS finansieras av anslag 1.2 via Naturvårdsverket. RUS webbplats är: www.rus.se.

Historik

1998 fick alla länsstyrelser miljömålsuppdraget, ett uppdrag som sedan länge ingår i länsstyrelseinstruktionen, se ruta. Samtidigt fick länsstyrelserna gemensamt i uppdrag att ta fram förslag till ett uppföljningssystem för miljömålen. RUS, som stod för regionalt uppföljningssystem, bildades för att lösa detta. År 2003 lanserades så en webbplats med indikatorer på regional och även nationell nivå. Förvaltning och utveckling, samt andra uppgifter, bl.a. miljömålsdagar från 2003, föranledde fortsatt RUS-samverkan. I regeringens miljömålsproposition 2009/10:155 sägs att RUS har utgjort ett utmärkt forum för miljömålsuppföljningen och bör utvidgas till att även omfatta erfarenhetsutbyte kring åtgärder koncentrerat på områden som är särskilt angelägna från miljösynpunkt och där ansvariga aktörer ser potential. Vidare att RUS även bör kunna vara länk till åtgärdsarbetet på nationell nivå. Som följd av detta bytte RUS 2011 sitt långhamn och inbegrep även stöd i åtgärdsarbetet, samtidigt som uppföljningen förblev en viktig del.

MILJÖMÅLSUPPDRAGET I LÄNSSTYRELSEINSTRUKTIONEN

”6 § Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidra till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.”

Organisation

Styrning

RUS arbetar med mandat från länsstyrelserna. Övergripande förankring sker med länsrådsutskott för miljö och energi genom kontaktlänsråd för miljömålen.

I styrgruppen ingår kontaktlänsråd miljömål och representanter för länsstyrelsernas mer berörda chefsnätverk, nämligen Miljönätverket, chefer för miljömålsuppdraget, Samhällbyggnadsnätverket, Kulturmiljöforum, Nätverket för hållbar tillväxt NHT21 och Nätverket för landsbygd/lantbruk LD21. I styrgruppen ingår också Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket (adj.), Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges Kommuner och Landsting (adj.). Styrgruppen leds av en ordförande från Miljönätverket och RUS verksamhetsledare är sekreterare.

Styrgruppen beslutar i övergripande frågor och prioriteringar samt tillsätter arbetsgruppen och beslutar om verksamhetsledarens mandat. RUS arbete och beslut bygger på att konsensus uppnås, annars förs frågorna för länsstyrelsernas del vidare till kontaktlänsråd miljömål. Styrgruppens ordförande kan ersättas av RUS för nedlagt arbete efter beslut i styrgruppen.

Den verksamhetsplan som årligen läggs fast av styrgruppen och länsrådsutskott för miljö och energi genom kontaktlänsråd miljömål styr RUS arbete under året. Verksamheten följs årligen upp i en verksamhetsberättelse och verksamheten rapporteras också genom länsstyrelsernas årsredovisning. Verksamhetsplan och verksamhetsberättelse används också som underlag för ansökan och redovisning av medelstilledningen till RUS.

Arbetsgrupp

Det löpande arbetet utförs av RUS arbetsgrupp med en verksamhetsledare och ett antal medarbetare från olika länsstyrelser och en representant för Skogsstyrelsen. Löpande dialog sker mellan arbetsgruppen och Naturvårdsverket.

Arbetsgruppens medarbetare ansvarar för olika miljökvalitetsmål samt viktiga områden inom miljömålsarbetet där RUS bedriver utveckling och samverkan. Därtill finns ansvar för kommunikation och andra övergripande uppgifter. RUS verksamhetsledare leder arbetet. Arbetsfördelningen framgår på RUS webbplats. Länsstyrelserna ersätts för den tid arbetsgruppen lägger ned i RUS. Flertalet medarbetare engageras i RUS på 30 procent av en heltid. Verksamhetsledare engageras på 80 procent. Beslut fattas årligen för varje medarbetare i RUS arbetsgrupp.

Finansiering och ekonomi

RUS verksamhet finansieras genom anslag från anslag 1.2 för Miljöövervakning, miljömålsuppföljning m.m. som förmedlas via Naturvårdsverket. Utöver ersättning till RUS arbetsgrupp går medel till olika insatser.

Samverkan

Länsstyrelserna

RUS bedriver sitt arbete i tät kontakt med länsstyrelserna. Särskilt viktiga är de miljömålssamordnare som finns på varje länsstyrelse och chefer för miljömålsuppdraget. Kontaktlistor finns för dessa. Dessa får nyhetsbrevet Nytt från RUS, svarar för vidareinformation inom sina länsstyrelser och inbjuds till återkommande möten (däribland chefsmöten fyra gånger per år och det återkommande Nobelmötet i december).

RUS har också löpande dialog med och förmedlar information till länsstyrelsernas ledningar (företrädesvis genom länsrådsutskott för miljö och energi) och olika berörda chefsnätverk, handläggarnätverk och samverkansfora, såsom LEKS (länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning). Särskilt viktigt chefsnätverk är Miljönätverket. RUS roll i Miljönätverket och länsrådsutskott för miljö och energi framgår i deras styrande dokument. Representant från RUS ingår i länsstyrelsernas gemensamma organisation för förvaltning av IT- och verksamhetsstöd. RUS initierar, understödjer och medverkar i tvärsektoriella grupper i olika frågor.

Naturvårdsverket

RUS arbetar i nära kontakt med Naturvårdsverkets organisation för miljömålsuppföljning och även dito för stöd i åtgärdsarbetet, där RUS är regional kontaktyta. Länsstyrelserna representeras av RUS i Naturvårdsverkets olika grupper i miljömålsuppföljningen/miljömålsarbetet. RUS medverkar också för länsstyrelsernas miljömålsuppdrag i andra samarbeten som samordnas av Naturvårdsverket såsom samhällsekonomisk analys.

Nationella myndigheter

RUS samordnar länsstyrelserna i olika kontakter med nationella myndigheter, särskilt dem med ansvar i miljömålssystemet. I frågor som gäller regional miljömålsuppföljning och som inte är specifika för ett visst län bör nationella myndigheter ha RUS som förstahandskontakt. Särskilt nära samarbete har RUS med Skogsstyrelsen, med anledning av deras regionala miljömålsansvar.

Kommuner och regioner

RUS har kontakt och samarbete med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i frågor som gäller gemensamma frågor i miljömålsarbetet. Varje län svarar för kontakter med sina kommuner och regionala samverkansorganen i deras län. RUS har dock en referensgrupp för kommuner och ett kommunnätverk.

Miljömålsrådet

RUS verksamhetsledare utgör tillsammans med kontaktlänsråd miljö mål kontaktpersoner till Miljömålsrådet. Beredningsprocessen för länsstyrelsernas arbete i Miljömålsrådet finns fastlagt i särskilt dokument. RUS arbetsgrupp bidrar till länsstyrelsernas medverkan i Miljömålsrådets programområden.

Miljömålsberedningen

RUS håller sig informerad om arbetet i beredningen och understödjer länsstyrelsernas medverkan.

Andra parter

RUS har även kontakt med andra organisationer, såsom näringslivsorganisationer, miljöorganisationer och forskning.

Arbetsområden

Miljömålsuppföljning

Regional årlig uppföljning (RÅU)

RUS samordnar och stödjer länsstyrelserna och Skogsstyrelsen, tar fram anvisningar på uppdrag av Naturvårdsverket, är länk till nationella målmyndigheter, gör sammanställningar till nationella nivå och publicerar uppföljningen på RUS webbplats. RUS bidrar även vid uppdateringar av målmanualer som målmyndigheter har och som styr vad som ska beaktas i uppföljningen.

Indikatoruppdateringar

RUS samordnar och stödjer i länsstyrelsernas och Skogsstyrelsens uppdateringar av miljömålsindikatorer på Sverigesmiljömål.se två gånger årligen. Samordningen sker i nära samarbete med Naturvårdsverket och indikatoransvariga nationella myndigheter. Riktlinjer och lathundar finns för detta arbete. RUS har också dialog med RKA om miljömålsindikatorer/nyckeltal på kommunal nivå som finns på Kolada (Kommun- och landstingsdatabasen).

Fördjupad utvärdering

RUS bidrar i arbetet med de fördjupad utvärdering av miljömålen som Naturvårdsverket lämnar till regeringen vart fjärde år. Detta kan ske genom samordning och sammanställning av länens rapportering, delaktighet i beställningen, medverkan i arbetsgrupper och egna underlag.

Miljöövervakning

RUS bidrar till att miljöövervakningen utvecklas och används i miljömålsuppföljningen och samverkar med miljöövervakningen.

Utveckling av miljömålsuppföljning och miljöinformationsförsörjning

RUS medverkar i utvecklingen av miljömålsuppföljningen och miljöinformationsförsörjningen för det regionala och lokala miljöarbetets behov genom medverkan i andras insatser och egna initiativ. RUS har dialog med och stödjer vid behov länsstyrelsernas förvaltningen av IT-system av betydelse för miljömålen.

Stöd i åtgärdsarbetet

Miljömålens kärnuppdrag

RUS bidrar till metodutveckling samt stöd till och erfarenhetsutbyte mellan länen i åtgärdsarbetet för miljömålen i de delar som tas upp i länsstyrelseinstruktionen § 6. Här avses frågor om arbetet med åtgärdsprogram för målen och stöd till kommunerna samt hur miljömålen kan integreras i samhällsplanering och regional utveckling. Även hur miljömålen integreras i länsstyrelsernas verksamheter och om kunskap i förändringsledning. Sådana insatser ska alltid ske i dialog med företrädare för de verksamheter i linjen som främst äger frågan. Verksamhetsstöd som tas fram av RUS ska förvaltas och kommuniceras.

Miljömålen i olika sakområden

Här avses riktade insatser inom olika sakområden där RUS bedöms kunna bidra med miljömålens genomslag och där detta inte sker av sig självt. Sådana insatser ska alltid ske i dialog med företrädare för de verksamheter i linjen som främst äger frågan. Verksamhetsstöd som tas fram av RUS ska förvaltas och kommuniceras.

Tvärsektoriell samverkan

RUS bidrar tvärsektoriell samverkan mellan olika verksamheter.

Miljömålsrådet

RUS understödjer länsstyrelsernas arbete inom Miljömålsrådet.

Agenda 2030

RUS bidrar till implementeringen av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling och att kopplingen till miljömålen blir tydlig. RUS bidrar i länsstyrelsegemensamt arbete för detta.

Miljömål

RUS underlättar länens användning av de nationella miljömålen regionalt och lokalt samt ge stöd och rekommendationer vid framtagande av regionala miljömål i förekommande fall, bland annat genom vägledning för etappmål.

Organisation och kommunikation

Löpande kommunikation

RUS sprider information och bidra till kommunikationsinsatser av olika slag till många olika parter. Främsta kanaler är webbplatsen www.rus.se och nyhetsbrevet Nytt från RUS. Målgrupp för sistnämnda är länsstyrelsernas miljömålssamordnare och miljömålschefer och Skogsstyrelsens regionala miljömålssamordnare, som i sin tur vidarebefordrar informationen. Viktig är också webbplatsen sverigesmiljomal.se. RUS utvecklar kontinuerligt arbetet med kommunikation.

Arrangemang

RUS arrangerar Nobelmötet i december varje år för länsstyrelsernas miljömålssamordnare och deras chefer och samarrangerar årligen Miljömålsdagarna med Naturvårdsverket och länsstyrelse.

RUS organisation

RUS organisation och verksamhet ses löpande över i syfte att förbättra denna. Vision och verksamhetsmål tas fram och följs upp, liksom effekter av RUS verksamhet.

Länstyrelserna

www.lansstyrelsen.se